

Salvarea minei Petrila – povestea juridică/**După 3 ani de eforturi, Mina Petrila este recunoscută drept monument istoric**

Peste mina Petrila, cea mai veche mină din Valea Jiului, cu o istorie de peste 150 de ani, ar fi trebuit ca la 1 ianuarie 2016 să fie plantat un strat de pământ vegetal. Subteranul trebuia să fie închis, iar clădirile trebuiau să fie deja demolate.

Context

În 2018 România este obligată să renunțe la subvenționarea producției de cărbune din bugetul de stat conform înțelegerilor cu Comisia Europeană. Altfel spus, producția de cărbune, până acum sprijinită de statul român, trebuie să intre pe piața liberă. Guvernul României, prin Ministerul Economiei și Industriilor (urmat apoi de Ministerul Energiei), a decis că dintre minele din Valea Jiului, doar 4 au încă suficient de multe resurse și pot extrage cărbunile în mod profitabil: Lonea, Vulcan, Livezeni și Lupeni. Celelalte mine (Petrila, Paroșeni, Uricani), au fost deja închise sau trebuiau să intre într-un program de închideri. Procedura de închidere, disponibilizări, restructurare a fost negociată de Guvern cu Comisia Europeană și Banca Mondială. Procedura de închideri mine este finanțată de Banca Mondială și Comisia Europeană. Modul de închidere însă este hotărât de statul român, în urma unei proceduri extinse de consultare cu comunitățile locale, obligatorie prin procedura de închidere convenită. La Petrila, fără nici o consultare locală, s-a hotărât demolarea tuturor clădirilor și plantarea unui strat vegetal.

Proiectul de demolare este o soluție tehnică propusă de S.C. ICPM S.A. Petroșani, aprobată de Ministerul Energiei, Banca Mondială și Comisia Europeană. Contractul pentru demolarea minei a fost semnat de SNIMVJ în decembrie 2014 cu societatea din Baia Mare - Castrum Corporation. Valoarea maximă atribuită demolării a fost de 20.538.550 lei (aproximativ 4,5 milioane euro).

Acțiunea

Mina Petrila este cea mai veche, cea mai adâncă, la un moment dat cea mai modernă și cea mai complexă mină de cărbune din Valea Jiului. Clădirile din incinta minei sunt o veritabilă lecție de istorie a mineritului. O mostră de arheologie industrială. La inițiativa unui ONG local, Societatea Culturală „Condiția Română”, a fost pornit un demers de salvare de la demolare a unora dintre clădirile minei Petrila. La acest demers s-au raliat ADERF (asociația doctoranzilor și studenților români din Franța) și Asociația Plusminus.

Au existat două demersuri începute simultan.

Primul demers a fost cel de schimbare a proiectului de demolare. Conform înțelegerilor cu Banca Mondială și Comisia Europeană, la finalul procedurii de închidere, suprafața trebuia lăsată în condiții de siguranță, urmând ca întregul perimetru al exploatării să intre în proprietatea Primăriei Petrila. Astfel, la final, Primăria ar fi intrat în posesia unei pajiști. Pentru schimbarea soluției tehnice asociația Plusminus și partenerii săi au realizat un studiu de fezabilitate pentru păstrarea unor clădiri. Studiul de fezabilitate a fost adoptat de consiliul local Petrila prin HCL 119/2013. Odată trimis acest studiu către Ministerul Energiei, conform procedurii de închidere, proiectul tehnic ar fi trebuit reevaluat deoarece comunitatea locală dorește altceva decât demolarea. Următorul pas fiind refacerea studiului de fezabilitate existent, realocarea sumelor către păstrarea și conversia clădirilor și refacerea proiectului tehnic. Din cauza lipsei de voință, expertiză dar și de finanțe a administrației locale, această pistă s-a oprit la nivelul studiului de fezabilitate.

Al doilea demers pentru salvarea clădirilor a presupus instituirea unui regim de protecție asupra acestora – statutul de monument istoric. Cererea de clasare ca monument istoric a fost semnată de viceprimarul orașului Petrila în octombrie 2014. Direcția Județeană de Cultură a anunțat pe 12.01.2015, conform legii 422/2001, proprietarul clădirilor (Societatea Națională de Închideri Mine Valea Jiului) și Primăria Petrila că a fost demarată procedura de clasare, iar astfel, conform legii, clădirile au statutul de monument istoric un an de zile, sau până la finalizarea procedurii de clasare.

Clasarea ca monument istoric a fost discutată în Comisia Națională a Monumentelor Istorice la începutul anului 2015. În 29 aprilie 2015, CNMI a hotărât clasarea ansamblului minei Petrila ca monument istoric clasa A, atelierele mecanice (B), clădirea compresoarelor (A), puțul Deak (A), puțul cu skip (B), puțul centru și hala aferentă (B) și vechea spălătorie de cărbuni (B). Urma doar emiterea ordinului de ministru.

În august 2015 au fost demolate două rezervoare din incinta minei Petrila. Cu sprijinul juriștilor Asociației Salvați Bucureștiul, prin juristurban.ro, Plusminus a redactat o serie de adrese către SNIMVJ, Ministerul Culturii, Primărie, Prefectură, ISC, DJC reclamând demolările într-o incintă protejată fără aviz de la DJC. În septembrie 2015 au avut loc controale la mina Petrila, unde s-au verificat documentele, facturile, contractele legate de demolare. Ca răspuns la o adresă a Primăriei Petrila, a fost reconfirmat statutul protejat timp de un an al clădirilor de mai sus și instituirea perimetrului de protecție. Lucrările au fost sistate.

Începând cu luna octombrie 2015, din cauză că ordinul de ministru întârzie să apară iar perioada de protecție se apropia de sfârșit, Plusminus a trimis adresă către Comisia Zonală a Monumentelor Istorice Timiș pentru a solicita clarificări și a cere expedierea procesului. Pe

parcursul lunilor noiembrie și decembrie, CZM a trimis mai multe adrese către Ministerul Culturii reclamând situația incertă a minei Petrila: existența unei decizii a CNMI și lipsa ordinului de ministru. Aceeași îngrijorare a fost adresată Ministerului Culturii și de către asociațiile Plusminus și Asociația Arheologie Industrială România.

Rezultatul

În 21 decembrie 2015, ministrul Culturii, d-l Vlad Alexandrescu a emis ordinul nr. 2823, prin care mina Petrila este înscrisă ca monument istoric la categoria ansamblu categoria A, iar clădirile enumerate mai sus devin monumente istorice de categoria A și B. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial nr.15 din 8.01.2015, cu 4 zile înainte de expirarea termenului de 1 an dat de procedura de clasare.

Urmări

Decizia a fost primită negativ de SNIMVJ și primarul Petrilei. Din ignoranță, lipsa de consiliere competentă sau alte motive, aceștia consideră că această decizie: 1. Oprește procedura de ecologizare. 2. Toată sarcina pentru punerea în siguranță a clădirilor va cădea pe umerii Primăriei.

Conform legii 422, clasarea ansamblului și a unor clădiri nu oprește demolarea clădirilor lipsite de valoare. Procedura de **închidere** nu prevede demolarea ci punerea în siguranță a perimetrului după închiderea exploatarei subterane. Clasarea ca monument oprește proiectul tehnic și anulează practic autorizația de desființare emisă de Primărie. În momentul de față trebuie refăcut proiectul de ecologizare, iar documentația tehnică de desființare pentru clădirile lipsite de valoare din incintă trebuie avizată de Ministerul Culturii. Lăsarea perimetrului în forma actuală înseamnă încălcarea înțelegerii cu Banca Mondială și Comisia Europeană. Astfel, cei 4,5 milioane de euro **aferenți** închiderii și ecologizării minei Petrila ar trebui folosiți pentru demolarea clădirilor lipsite de valoare și pentru securizarea și eventual reabilitarea clădirilor declarate monument istoric.

Pentru că incinta minei va deveni proprietatea Primăriei, există intenția ca în bugetul pe anul 2015 să fie inclusă o sumă pentru realizarea unui studiu de fezabilitate pentru reabilitarea / restaurarea clădirilor care va identifica, dincolo de elementele tehnice, sursele de finanțare principale pentru un proiect de lungă durată de restaurare și conversie a minei Petrila.

Salvarea de la demolare a minei Petrila a fost un demers început în 2012, a presupus acțiuni diverse, de la cele juridice la ateliere, workshopuri, cercetare, publicații, expoziții, dezbateri, *performance*-uri artistice și chiar un festival de teatru. A antrenat peste 100 de oameni și a primit sprijin foarte divers din toate domeniile și profesiile, începând cu mineri și foști mineri din Petrila, artiști, jurnaliști, arhitecți, urbaniști, ingineri, profesori, peisagiști, actori, regizori,

economiști, etc. Dincolo de salvarea unor clădiri și a unei părți de istorie, acest demers a creat o rețea strânsă cu capacitate de acțiune.

Cazul prezentat a fost inițiat în cadrul proiectului Instrumente pentru accesul la justiție al ONG-urilor, finanțat prin granturile SEE, 2009-2014, în cadrul Programului Fondului ONG în România. Conținutul acestui comunicat nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE, 2009-2014. Pentru informații oficiale despre granturile SEE și norvegiene, accesați www.eeagrants.org. Pentru informații despre Fondul ONG accesați www.fondong.fdsc.ro.